

LBRIS

We know
books

ALINA GIOROCEANU

**PRAGMATICA
DISCURSULUI JURIDIC**

Prefață de Cristinel Munteanu
Cuvânt-înainte de Dragoș Călin

INSTITUTUL EUROPEAN
2023

CUPRINS

Prefață. Discursul juridic ca specie a logosului pragmatic / 11

Cuvânt-înainte / 13

Introducere: cadrul pragmatic / 15

PARTEA I. DISCURSUL ȘI UNIVERSUL LEGII / 23

Secțiunea I. Text și discurs / 23

1. Generalități / 23
2. Discursul juridic. Exigențe discursive / 29

Secțiunea a II-a. Importanța formei / 44

1. Câteva elemente de stil și terminologie / 44
2. Forma scrisă / 46

Secțiunea a III-a. Interpretarea discursului juridic / 54

1. Intenție și intenționalitate. Searle și teoria intenționalității / 54
2. Intenții și interpretare / 57
3. Pertinența (relevanța) și strategia interpretului / 66

PARTEA A II-A. CADRE, CONTEXTE ȘI INTERPRETARE / 77

Secțiunea I. Cadre și contexte / 77

Secțiunea a II-a. Cadrele juridice / 81

1. Consemnarea declarațiilor martorilor / 81
2. Un alt cadru – locul procedural / 84

PARTEA A III-A. PRINCIPIILE ȘI MAXIMELE PRAGMATICII. DECONSTRUCȚII JURIDICE / 89

Secțiunea I. Principiul cooperativ / 89

1. Cooperarea și principiul cooperativ / 89
2. Maximele principiului cooperativ / 94
3. Oglindire a principiului cooperativ în jurisprudența Curții de Justiție a Uniunii Europene – Principiul cooperării loiale/sincere / 96
4. Respectarea maximelor principiilor cooperative și aplicarea legii / 114

Secțiunea a II-a. Evitarea maximelor și reconstrucția sensului / 123

1. Maximele pragmatice și regulile de interpretare a normelor legale / 125

2. Inferențele pragmatice / 131
  - 2.1. Implicaturile conversaționale / 131
  - 2.2. Presuposițiile pragmatice / 136
  - 2.3. Inferențele și teoria relevanței / 140

3. Ce sunt prezumțiile juridice? / 142

Secțiunea a III-A. Principiul politeții / 165

1. Politețea și principiul pragmatic al politeții / 165
2. Politețe negativă și politețe pozitivă / 167
3. Manifestarea principiului politeții în Rapoartele Comisiei Europene / 176

PARTEA A IV-A. FORȚA DISCURSULUI JURIDIC ȘI ACTELE DE FORȚĂ / 187

Secțiunea I. Forța legii și forța juridică / 187

1. Forțe și puteri / 187
2. Forța ilocuționară în manifestările sale: acte de discurs și acte de vorbire / 197
3. Instanțierile forței. Competențe și discursuri, acte și texte / 204

Secțiunea a II-a. Acte și arte / 216

1. Acte de jurisdicție, actul de discurs și actele de vorbire / 216
2. Deliberând asupra prezentei acțiuni... / 226
3. *Ars boni et aequi* / 238

Anexe / 247

Bibliografie / 291

Index de nume / 305

*Partea I***DISCURSUL ȘI UNIVERSUL LEGII****Secțiunea I. Text și discurs**

„Law is language”.

(J. Gibbon. 1999. *Language of the law*, 1999. p. 156)**1. Generalități**

Gustul exersat pentru dihotomie, dar și necesitatea unor distincții operaționale au condus la punerea în opoziție a textului și a discursului, cu accent pe diferențele pe care le implică transpunerea intenționalității în mesaj scris sau vorbit¹. Dacă despre *intenționalitate* și de rolul ei în apariția normelor juridice mă voi ocupa mai jos, rămâne de explicitat acest concept central pe care îl voi folosi frecvent: *discursul*. Pentru a intra însă în intimitatea *discursului*, în ciuda evidenței cu care este folosit termenul, va trebui să introduc și să mă raportez la noțiuni care reflectă modul în care se lasă înțeles *discursul* și rolul lui în activitatea juridică.

Studii de lingvistică aplicată consacrate multiplelor raportări la lege evidențiază trăsătura principală a acestora de „instituție lingvistică” (*linguistic institution* în Gibbon 1999, 2003, cf. Melinkoff 1963), în timp ce altele se limitează la sublinierea rolului important al folosirii limbii (Tiersma 2000).

Nu doar corpusul de legi este codificat în limbaj; limbajul este utilizat pentru performarea tuturor actelor de vorbire din sistemul judiciar, modalitatea prin care este construită și propagată autoritatea judiciară. Limba este, așadar, atât un instrument prin care cerințele sociale majore, normele juridice sunt transmise individului, cât și sistemul semiotic specific, guvernat de un set de

---

¹ Cu toate că, inițial, discursul pare un sinonim pentru *text*, nu este clar unde intervine delimitarea. Maingueneau (2007: 67) observa tendința de a utiliza termenul *text* în cazul producțiilor orale sau scrise care durează, „sunt structurate ca să dureze, să fie repetate, să circule”, termenul neputând eticheta o conversație. Ca atare, lingvistul francez va utiliza termenul *emunț* pentru o frază înscrisă într-un context anume, iar pe cel de *text*, pentru construcțiile verbale aparținând unui gen discursiv.

reguli proprii („legi ale limbii”), sensibil la influențe istorice, sociale ori culturale, în care modificarea are resorturi naturale sau este deliberată (Jones, Singh 2005, Aitchinson 2001, Benveniste 2000, Levi 1982, Bally 1950). Ceea ce rămâne însă de tranșat este dacă legea reprezintă o succesiune de fraze care se organizează în *text* sau este *discurs*, adică „ceva” mai mult decât textul.

Într-o primă abordare, *discursul* este echivalentul *textului*. Lingvistica („știința limbii”), în interiorul căreia au debutat studiile de analiză a discursului, funcționează ca un program de cercetare închis, fiind preocupată constant de a delimita și a stabili reguli de combinare a unităților proprii fiecărui nivel de analiză. Rezultatul este că, din punct de vedere tradițional, șirul unităților lingvistice cuprinde: *fonemul* – unitatea fonetică, *morfemul* – unitatea lexicală și morfologică, *sintagma/grupul sintactic*, *propoziția și fraza* – unități sintactice.

Inductiv, pornind de la această viziune structurală și fără a fi separat de *text*, *discursul* a fost privit de primii analiști de discurs, care se întâlnesc în concepție cu gramaticienii de discurs², drept o unitate lingvistică superioară frazei (cf. Reboul, Moeschler 2010: 15)³. *Discursul* se construiește inițial de la asumarea existenței unui ansamblu normativ ce asigură compoziția textuală. Analiștii de discurs au prezumat existența unei *competențe textuale* a locutorilor (similară competenței chomskyene), care se sprijină pe noțiunea de *coerență*⁴: „DISCURSUL este o secvență COERENTĂ de fraze” (Reboul, Moeschler 2010: 17). În piramida lingvistică pe niveluri (nivel morfologic – nivel sintactic – nivel discursiv), îmbinările de unități lingvistice specifice fiecărui nivel generează unitatea de nivel imediat următor prin respectarea unor regulile specifice. Ca atare, o secvență de fraze devine discurs dacă îmbinarea de fraze este guvernată de regulile de discurs care sunt meta-reguli de coerență⁵. Michel

² Aceștia afirmau că discursul este guvernat de reguli interne, care ilustrează o competență discursivă.

³ „De fapt, cele două abordări au fost strâns legate încă de la început, ANALIZA DE DISCURS dezvoltându-se pe modelul GRAMATICII DE DISCURS și corespunzând unei tentative de a desprinde principiile de bună formare a DISCURSULUI” (Reboul, Moeschler 2010: 16).

⁴ Coerența este importantă nu doar la nivel textual, ci ține de mecanismele de evoluție a minții umane, prin care, pornind de la materie primă incoerentă se ajunge la rezultate coerente și implică un proces creativ: „Să te descurci bine cu orice combinații noi și să le evaluezi coerența, să știi să refaci coerența, când e nevoie, pentru a inova cu mai mult succes – cam asta înseamnă să fii inteligent” (Calvin 2021: 174).

⁵ „Aussi nous contenterons nous d'énoncer 4 méta-règles de cohérence renvoyant à une appréhension générale, approximative et encore pré-théorique de la question” (https://www.persee.fr/doc/lfr_0023-8368_1978_num_38_1_6117, accesat ultima dată la 21.11.2020).

Charolles (1978: 12) consideră că acestea conduc la o înțelegere generală, pre-teoretică și aproximativă a discursului. Pentru a fi coerent, textul trebuie:

1. „să cuprindă în dezvoltarea lui lineară elemente de recurență strictă”, cerință care presupune apariția pronominalizărilor și utilizarea anaforică, ce se suprapune cu analizele presupuziționale și inferențiale ale pragmaticii (*meta-regula de repetiție*),
2. „ca progresia/dezvoltarea sa să fie însoțită de un aport semantic reînnoit constant” (*meta-regula de progresie*),
3. „ca progresia/dezvoltarea lui să nu introducă niciun element semantic exprimat sau presupus de o ocurență anterioară sau deductibilă din aceasta prin inferență” (*meta-regula de non-contradicție*),
4. „ca faptele pe care le denotă în lumea reprezentată să fie legate” (*meta-regula de relație*).

Se desprinde din această așezare teoretică ideea că ar exista o cerință generală pentru existența discursului, aceea a coerenței⁶. Seducția paralelismelor a condus însă la crearea ori adaptarea unor instrumente de analiză preluate fie din gramatica generativă de sursă chomskyană, fie din lingvistica structurală. Se postulează, astfel, existența unor *structuri discursive*, se diferențiază *performanța discursivă* de *competența discursivă*, *structura de suprafață* de *structura profundă*⁷ (Combettes 1978), se identifică *tema* și *rema* (Adam 1977: 108, Guțu-Romalo *et al.* 2005: 869 ș.u.).

Coerența reprezintă însă și un criteriu de evaluare a adevărului, obiect central al demersului juridicțional. Pe lângă coerență, dată fiind adecvarea pe care discursul o comportă la realitate, un alt criteriu de evaluare a informației va fi cel al *corespondenței*, respectiv aceea că se poate concluziona adevărul unei convingeri în măsura în care aceasta corespunde faptelor (Greifeneder *et al.* 2021: 223, Dunwoody 2009: 17). În vreme ce coerența ține de organizarea și funcționarea discursului, corespondența leagă discursul de planul extradiscursiv.

Pornind de la conceptul de *structură globală*⁸, Van Dijk va propune diferențierea dintre microstructuri și macrostructuri. Rolul macrostructurilor

⁶ Anne Reboul și Jacques Moeschler aseamănă exigența lui Charolles, denumită *principiul coerenței*, cu principiul gricean de cooperare (2010: 16).

⁷ Combettes 1978, Combettes în Reboul, Moeschler 2010: 18.

⁸ „Hence, we take global structures to be a kind of (w)holistic structure, and we say that the parts, members, etc., “make up,” “constitute,” “form,” or “compose” them. The intuitive “unity” of a whole then will be determined in terms of spatiotemporal continuity and its cognitive correlates (e.g., coherence) and externally by its distinction from and substitutivity with respect to other (whole) objects. Similarly, a part will be seen, interpreted, used,

este acela de a organiza o informație complexă, materializată printr-un ansamblu de fraze, care rămâne guvernată de regula generală a *coerenței*.⁹ Nivelul microstructurii este un nivel semantic local (*local level, local coherence, local sequence*), care corespunde unei informații simplificate și unei înlănțuirii limitate de propoziții sau/și fraze. Importante sunt însă regulile care fac trecerea de la nivelul local la cel global, de la microstructuri la macrostructuri, problematică ce se va întâlni cu succesiunea tematizărilor de care vorbea Charolles.

Van Dijk (1985: 105) a dezvoltat o analiză semantică, prin care a legat expresiile din discurs de judecățile aflate în spatele lor:

„Presupunem [...] (1) că expresiile dintr-un discurs pot fi analizate ca succesiuni de propoziții și (2) că unitățile de sens atribuite propozițiilor sunt judecăți, care constau dintr-un predicat și un număr de argumente care ar putea avea diferite roluri (cazuale). Astfel, un prim aspect al analizei semantice de discurs e investigarea modului în care succesiunile de propoziții dintr-un discurs sunt legate cu succesiuni de judecăți ce stau la baza lor și cum sensul acestor succesiuni este o funcție a sensului propozițiilor sau judecăților constituente”.

Toate aceste studii au însă în vedere secvențele frastice, țesătura verbală a oricărui mesaj și legile sale de compoziție, precum și modul în care reflectă situația de comunicare. Ca atare, într-o primă etapă de delimitarea conceptuală, *textul* este secvența verbală care poate fi analizată reduționist și în privința căreia pot fi formulate reguli de structurare. Surprins în sine, *discursul* analizei de discurs („textul”) pierde reglatorii esențiali extralingvistici, care nu pot fi tratați doar în relație cu mesajul verbal, ci prezintă alte determinări care trebuie analizate dincolo de orizontul verbal palpabil și pretabil instrumentarului lingvistic (fonetic, gramatical ori lexico-semantic).

Tocmai de aceea, Maingueneau (2007) nu se

---

etc., as an object, property, etc., of another object, even if it may be identified for itself and in relation to other parts of the same whole object.” (Van Dijk 1980:4).

⁹ „The macrostructure thus has to represent what is the major, more relevant, more general information out of complex information as represented at the more concrete microlevel. Both the notion of description level and that of representation level appears to play an important role in discourse, cognition, and action.” (...) „The first function of macrostructures is to organize complex (micro)- information. Without them we would only be able to have a large number of links between information units at the local level and not be able to form larger chunks that have their proper meaning and function. We would not have a means to assess that all the units at the microlevel somehow “belong together,” as is the case when we assign a macrostructural unit to them at a higher level of description. A particular and important case of this kind of semantic organization is (global) coherence” (Van Dijk 1980: 14).

referă la discurs, ci la „texte de comunicare”, pentru că demersul său, deși se întinde dincolo de urma verbală reprezentată de text, îmbracă niște limite atunci când se raportează la aceasta. Tot de aceea, J.-M. Adam (2008: 65), abordând o temă similară, își intitulează cercetarea *lingvistică textuală*, în vreme ce la *discursul* va fi privit ca *acțiune* (pe care nu o putem, așadar, îndepărta de intenția originară reprezentată de *pragma*).

Această înțelegere asupra discursului trimite la definiția lui Mills de *grup individualizabil de enunțuri* (2001: 6), apropiată de analiza genurilor. Obiect de analiză rămâne și textul, care ar trebui să reflecte normelor unei comunități lingvistice.

Într-o primă delimitare, fără a pierde din vedere existența obiectivă a textului, trebuie să îi recunoaștem discursului calitatea sa dinamică. Relația pe care discursul o stabilește cu textul este una activă, pentru că acel corpus coerent de fraze reprezentat de text va fi permanent modelat de factori care aparțin planului *discursiv*, ca *intenționalitate*, *intenție*, *context*, *instanțe de emitere și receptare*, *competențe de interpretare*.

„Un text nu este un ansamblu de semne inerte, este urma unui discurs în care vorbirea este pusă în scenă”, afirma Dominique Maingueneau (2007: 101). Scena poate fi descrisă prin permanente reglări de lentilă (sau în-cadrări), pornind de la tipologia discursivă (*scena înglobantă*), trecând prin gen discursiv (*scena generică*) și ajungând la *scenografie*, adică la situația concretă de enunțare, ancorată în mediu, spațiu și timp, care va trebui să fie validată prin actele succesive de vorbire:

„Orice discurs, prin însăși desfășurarea sa, vrea să convingă prin înstituirea unei scene de enunțare care îl legitimează. (...) Orice luare de cuvânt este, într-adevăr, asumarea unui risc; scenografia nu reprezintă doar un cadru, un decor, **discursul nu apare în interiorul unui spațiu deja construit și independent de el, ci dezvoltându-se, se străduiește să-și construiască propriul dispozitiv de vorbire.**¹⁰” (Maingueneau 2007: 104)

Pentru Maingueneau, „*genurile discursive aparțin unor tipuri de discurs diferite, asociate unor vaste sectoare ale activității sociale*” (Maingueneau 2007: 72). Așadar, prin raportare la scena cuprinzătoare (care „înglobează”), asociată unui sector de activitate reglementativ-normativ, actele normative ori administrative, precum și actele jurisdicționale trebuie privite ca urme ale unor discursuri performate în cadre („scene”) generic apropiate, care aparțin aceleiași tipologii discursive.

Adam (2008: 61) sublinia că discursul presupune situarea într-un context unic de enunțare-interacțiune și interdiscursivitatea iminentă (o reflecta-

¹⁰ Evidențierile, în orice formă, de pe parcursul lucrării îmi aparțin.

rea a *intertextualității* proprie memoriei de grup) în corelare cu categoriile de gen. Genurile discursive nu sunt decât demersuri ale diversității socio-culturale, impuse de practică. *Textul*, ca obiect al analizei textuale, are o concretețe, o materialitate, care nu se descoperă ca atare în studiile de gramatică transfrastică. Aceste abordări nu pot fi însă ignorate, din moment ce au contribuit la o cât mai bună înțelegere a textului, care nu își va pierde nicidecum caracterul empiric.

Textul este o „urmare” a discursului, nu „umbra” acestuia. Este, în termeni plastici, condensare discursivă, care poate aparține unui anume *gen* și se concretizează în acte particulare de vorbire. Discursul este o unitate a pragmaticii (Dragoș 2000: 52), folosirea particulară a vorbirii, în vreme ce textul este forma lingvistică a discursului (Maingueneau 1976: 55).

Analiza de discurs a împrumutat noțiunea de *gen* din poetica literară, însă genurile discursive nu sunt modele imuabile, ci țin de activitatea socială și de modul în care se finalizează aceasta. Maingueneau a identificat mai multe seturi de condiții care conduc la delimitarea unui gen discursiv, integrând în clasificare elemente marcante ale discursului (2007: 78-81):

- **o finalitate recunoscută**, care constă într-o modificare situațională (participarea la o conversație presupune fie dobândirea unui avantaj, fie crearea ori menținerea legăturii sociale, fie persuadarea receptorului etc.);
- **statutul partenerilor legitimi**, care ține de rolul pe care și-l asumă sau îl pot asuma enunțiatorul și co-enunțiatorul, în funcție de competențele dobândite și de contextual situațional (cititorul unei reviste de drept, organul emitent unei ordonanțe de începere a urmăririi penale, profesorul de drept roman etc.);
- **locul și momentul legitim**, care presupun ancorarea deicitică obligatorie a discursului, actualizarea sa. Acestea nu funcționează restrictiv, ci sunt elemente constitutive ale discursului. Locul și timpul devin esențiale în actele normative (data intrării în vigoare, locul în care sunt aplicabile), precum și în cele jurisdicționale (momentul pronunțării în hotărârile judecătorești – de la care curge termenul pentru exercitarea căilor de atac sau întevine instituția prescripției – și locul în care a fost pronunțată etc.). Discursul publicitar are cerințe similare cu privire la modalitatea de raportare spațio-temporară. Timpul legitim poate însemna *periodicitate* (în cazul cursului, jurnalului de știri, ședinței de judecată etc.), o *durată de desfășurare* (comunicat, audiere), o *continuitate* (citirea unui roman, administrarea probelor), o *durată de perimare* (testele efemere, ca a anunțurile de la mica publicitate, față de epopee, acțiunile judecătorești lăsate în nelucrare față de cele care, odată admise, sunt puse în executare);

- **un suport material**, care este de cele mai multe ori reprezentat de textul scris, imprimat, față de textul virtual sau transmis cu ajutorul undelor sonore. Textul imprimat este esențial în ordinea juridicțională internă.
- **o organizare textuală**, ce este discutată în parametrii deja descriși ai coerenței, de care s-a preocupat analiza de discurs. Actele juridice procedurale se presupun a fi, în cel mai înalt grad, guvernate de cerința coerenței, pentru că ele trebuie să redea motivat întreaga desfășurare a procesului, cu respectarea meta-regulilor lui Charolles (*supra*), respectiv meta-regulile repetiției, progresiei, non-contradicției, relației, care surprind un raționament logico-juridic, așadar, limitat la fapte și evenimente specifice speței supuse analizei juridice.

Textul nu poate fi însă studiat doar în sine, desprins de receptacolul comunicațional reprezentat de mesaj. Intenția unui participant la comunicare nu constă în emiterea subiectivă și lipsită de finalitate a unor texte, chiar în prezența tuturor elementelor care îi permit încadrarea într-un gen discursiv. Putem afirma că intenția primă a oricărui comunicator este emiterea *mesajelor*, adică a unor structuri care utilizează diferite coduri de comunicare (nu doar lingvistice), orientate spre destinatar. Însă, așa cum arată Umberto Eco „de obicei un singur semnificant lingvistic vehiculează conținuturi diferite și înlănțuite” și „de aceea, ceea ce se numește «mesaj» este de cele mai multe ori un TEXT al cărui conținut este un DISCURS cu mai multe nivele” (Eco 1982: 52).

2. Discursul juridic. Exigențe discursive

Mesajele, printre care și cele juridico-administrative (în delimitare stilistică), se deosebesc de alte tipuri de mesaje prin trăsături ce țin de resorturile motivaționale ale locutorului și de rolul instanțelor receptării. Astfel, termenul *discurs juridic* ar trebui să conțină diferite structuri discursiv-textuale, identificabile la nivelul emiterii și al aplicării actelor normative, juridice și jurisdicționale, caracterizate de un set de trăsături lexico-semantice și morfosintactice, stilistice și pragmatice. Sintagma *text/discurs juridic* are în vedere faptul că abordarea lingvistică nu se rezumă doar la o terminologie, o serie de termeni tehnici utilizați pentru a descrie obiecte sau noțiuni; textul juridic cuprinde elemente sintactice, lexicale, stilistice și semantice specifice, care trebuie folosite în împrejurări precise (cf. Sferle 2006), subscrise scopului mesajului juridic, acela de a acționa asupra destinatarului prin provocarea anumitor comportamente, circumscrise drepturilor și obligațiilor prevăzute de lege.

În studiile de filosofie a dreptului, s-a subliniat că există mai multe elemente comune care leagă conversația și legislația (Magagno *et. al.* 2017,

Marmor 2014): utilizarea limbajului, restrângerea comunicării la un anumit subiect, enunțurile care se reconstruiesc având în vedere intenția sau scopul emițătorului (Searle 1998, Levinson 1983)¹¹. Limbajul este un „instrument tehnic esențial” al dreptului pozitiv pentru că, spune F. Géný, „trebuie să aibă priză asupra voințelor, prin intermediul inteligenței, singura capabilă să îndrume mișcările acestora, sugerând motivele ce le pot determina” (Géný 2015: 85). Funcția instrumentală a limbajului se manifestă în toate domeniile dreptului: legislație, doctrină, jurisprudență, practică.

„Semiotica contemporană deosebește între limbajul prescriptiv și cel descriptiv”, amintea Ota Weinberger (2015: 139), pornind de la observarea unei diferențe esențiale de ordin semantic și pragmatic între propozițiile prescriptive și cele descriptive, derivate din relația dintre Este și Trebuie, dintre ontic și deontic.

Explicit se va regăsi acest deziderat în Legea nr. 24/2000 *privind normele de tehnică legislativă pentru elaborarea actelor normative* (în continuare, Legea nr. 24/2000):

Art. 8 – Forma¹² de redactare a actelor normative

(1) Proiectele de legi, propunerile legislative și celelalte proiecte de acte normative se redactează în forma prescriptivă proprie normelor juridice.

(2) Prin modul de exprimare actul normativ trebuie să asigure dispozițiilor sale un caracter obligatoriu.

(3) Dispozițiile cuprinse în actul normativ pot fi, după caz, imperative, suplative, permissive, alternative, derogatorii, facultative, tranzitorii, temporare, de recomandare sau altele asemenea; aceste situații trebuie să rezulte expres din redactarea normelor.

Așadar, textul actului normativ trebuie să fie redactat fără echivoc, să conțină acele elemente persuasive, ca prin chiar modalitatea de redactare să asigure respectarea unui anumit comportament. La acest aspect se referea Michael Sinclair (1985) atunci când concluziona că, în comunicarea juridică, sensul/intenția discursivă trebuie să fie vizibilă (legislative communication „must wear its discursive heart on its sleeve”). Ota Weinberger (2015: 131) numea normele juridice „entități ideale, ne-temporale și ne-spațiale, întocmai

¹¹ „The pragmatic analysis of statutory texts rests on a basic presupposition, namely that the processes governing the relationship between sentential meaning and utterance (speaker’s) meaning in ordinary conversation can also apply to legislative speech (Smolka and Pirker 2016). Conversation and legislation have in common that in both cases: (1) language is used; (2) communication is confined by topic or subject matter; and (3) utterances are purposive, namely their interpretation is constrained by considering the purpose of the speaker” (Magagno *et al.*, 2017).

¹² „Forma de redactare” este, de fapt, o modalitate de redactare.